

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Vitaanyag gazdasági és monetáris unió elmélyítéséről

(COM(2017) 291 final)

(2018/C 081/17)

Előadó: **David CROUGHAN**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2017.7.5.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2017.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2017.10.19.
Plenáris ülés száma:	529.
A szavazás eredménye:	138/3/8
(mellette/ellene/tartózkodott)	

Preambulum

Ez a vélemény az európai gazdaság jövőjéről készülő négy EGSZB-veleményből (A gazdasági és monetáris unió elmélyítése, Az euroövezet gazdaságpolitikája, A tőkepiaci unió és Az EU pénzügyeinek jövője) álló csomag részét képezi ⁽¹⁾. A csomag az Európai Bizottság által nemrégiben indított, az Európa jövőjéről szóló fehér könyv folyamatának keretében illeszkedik, és figyelembe veszi Juncker elnök 2017. évi, az Unió helyzetét értékelő beszédét. Az EGSZB Európa jövőjéről szóló állásfoglalásával ⁽²⁾ és a GMU megvalósításáról szóló korábbi véleményeivel ⁽³⁾ összhangban ez a véleménycsomag kiemeli, hogy ki kell alakítani a közös cél tudatát az uniós kormányzásban, ami messze meghaladja a technikai jellegű megközelítéseket és intézkedéseket, és ami elsősorban politikai szándék és közös nézőpont kérdése.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A közös valuta és intézményei némi stabilitást nyújtottak a globális pénzügyi válság idején, azelőtt pedig alacsony infláció és kamatszint, valamint egyszerű határokon átnyúló kereskedelem és utazás formájában jelentettek előnyöket a polgárok és a vállalkozások számára.

1.2. A vitaanyag azonban egyértelműen azt mutatja, hogy a GMU nem teljes, és a „gazdasági” eleme az uniós szintű integráció tekintetében lemaradt a „monetáris” pillértől, ezért nem tudja megfelelően támogatni a monetáris politikát és a nemzeti gazdaságpolitikákat. Nem lehet a végtelenségig halogatni az intézményi és kormányzási hiányosságok kiigazítására irányuló döntéseket. E hiányosságok ugyanis részben kiváltó okai az euroövezet folytatódó instabilitásának. Meg kell erősíteni a GMU „uniós” részének megszilárdítására irányuló politikai szándékot.

1.3. A protekcionizmus felé való sodródás, valamint amiatt, hogy a rendkívül alacsony kamatszinteknek és a mennyiségi könnyítésnek előbb-utóbb vége lesz, a világ sokkal bizonytalanabb, és korlátozott idő áll rendelkezésre a fejlődésre. Az EGSZB ismét felhívja a politikai vezetők figyelmét arra, hogy most még fontosabb, hogy az európaiak elkötelezzék magukat

⁽¹⁾ A csomaghoz tartozó EGSZB vélemények: Az euroövezet gazdaságpolitikája (2017) (kiegészítő vélemény) (EESC-2017-02837-00-00-AC-TRA) (lásd e Hivatalos Lap 216. oldalát), A tőkepiaci unióról szóló cselekvési terv felülvizsgálata (EESC-2017-03251-00-00-AC-TRA) (lásd e Hivatalos Lap 117. oldalát), A gazdasági és monetáris unió elmélyítése 2025-ig (EESC-2017-02879-00-00-AC-TRA) és Az EU pénzügyei 2025-ig (EESC-2017-03447-00-00-AC-TRA) (lásd e Hivatalos Lap 131. oldalát).

⁽²⁾ Az EGSZB állásfoglalása: Az Európai Bizottság Európa jövőjéről szóló fehér könyve és kapcsolódó témák, 2017. július 6.

⁽³⁾ Lásd például az alábbi EGSZB-veleményeket: A GMU megvalósítása – a következő európai jogalkotási ciklus, HL C 451., 2014.12.16., 10. o. és A GMU megvalósítása: a politikai pillér, HL C 332., 2015.10.8., 8. o.

egy közös céltudat mellett azzal, hogy a további integráción keresztül növelik befolyásukat és hatalmukat. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és az Európai Tanácsot, hogy még a jelenlegi mandátumidőszak vége előtt hozzanak határozott döntéseket az uniós szintű kormányzás alapvető elemeinek előmozdítása érdekében.

1.4. A stabilitás egyik legfontosabb eleme a heterogén gazdaságok felfelé irányuló konvergenciája. Ez azt követeli meg a nemzeti politikusoktól és szociális partnerektől, hogy a gazdasági és költségvetési politikával kapcsolatos nemzeti megfontolásokba építsék be az európai dimenziót. Az EGSZB az euroövezet erőteljesebb „parlamentarizálását” szorgalmazza: ehhez az Európai Parlamentben létre kellene hozni egy nagy bizottságot, amelyben helyet kapnának az euroövezetbe tartozó, illetve az ahhoz csatlakozni szándékozó országok képviselői is; az euroövezetből érkező parlamenti képviselőknek pedig szorosabban össze kellene hangolniuk álláspontjaikat a GMU-val kapcsolatos kérdésekben.

1.5. A hatékonyság, az egyensúly és az igazságosság érdekében a gazdasági növekedést és a jólétet szolgáló tagállami szakpolitikákat az euroövezet általános érdekét is szem előtt tartva kell kidolgozni és koordinálni; a demokratikus elszámoltathatóság és a felelősségvállalás érdekében az európai szemeszterbe be kell vonni az Európai Parlamentet, a nemzeti parlamenteket, a szociális partnereket és a civil társadalmat. A szociális dimenziót a gazdasági dimenzióval megegyező mértékben kell figyelembe venni.

1.6. Az EGSZB elismeri a pénzügyi szektor irányítása terén tapasztalható hiányosságokat, és teljes mértékben támogatja a pénzügyi unió, és ezen belül a bankunió és a tőkepiaci unió megvalósítása érdekében tett lépéseket.

1.7. Azonnali megoldásokat kell találni a nemteljesítő hitelekre, amelyek elvonják a bankok pénzügyi és humán erőforrásait a beruházások finanszírozása elől, és elriasztják a befektetőket, akik attól tartanak, hogy az új beruházások hozamait a nemteljesítő hitelek törlesztésére fogják átirányítani.

1.8. Az EGSZB támogatja, hogy 2018-ig hozzanak létre egy olyan keretet, amely elősegíti az államkötvény-fedezetű értékpapírok bevezetését, amint azt a vitaanyag is javasolja. Egy biztonságos európai értékpapír létrehozása közép- és hosszú távon szükséges volna a pénzügyi piac volatilitásának csökkentése, valamint annak érdekében, hogy aszimmetrikus sokkhatás esetén biztosítsa a tagállami gazdaságok stabilitását.

1.9. Az EGSZB szorgalmazza, hogy a megerősített Európai Stabilitási Mechanizmus (ESM) finanszírozása érdekében emeljék meg a saját források arányát a költségvetésben, hogy az meghaladja GDP 1 %-át, amelyet a többéves pénzügyi keret ír elő. Az ESM-nek egy olyan európai valutaalappá kellene átalakulnia, amely képes erőforrásokkal ellátni a válságban lévő tagállamokat, és védőhálókat is nyújtana a bankszektorban. A megnövelt költségvetésnek forrásokkal kellene biztosítania arra is, hogy az euroövezetben fenntartsák az európai szintű hasznos előállító termelő infrastruktúrába irányuló alapvető beruházások szintjét. Az ilyen forrásokhoz való hozzáférést a gazdasági és szociális normák terén tett, közösen elfogadott mértékű előrelépések eléréséhez kellene kötni.

1.10. Olyan költségvetési politikára van szükség, amely a visszaesés időszakában képes ösztönzőket nyújtani az euroövezet gazdasága számára. A költségvetési szabályok és az országspecifikus ajánlások a jelenlegi formájukban prociklikus hatást fejtenek ki, és ezzel még nagyobb gazdasági nehézségekbe taszítják a gyenge gazdaságokat. A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás fontos eleme az európai szemeszter folyamatának, amelynek az euroövezet egészében a makrogazdasági egyensúlyhiány megelőzésére irányuló erőfeszítések előterében kell állnia. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni az olyan tagállamok által az euroövezetre kifejtett hátrányos hatásra, amelyek fizetési mérlege krónikusan többletet mutat.

1.11. Az EGSZB támogatja, hogy vizsgálják meg, hogy a teljeskörű demokratikus elszámoltathatóság biztosítása mellett milyen eszközökkel javítható a GMU gazdasági kormányzása – ilyen lehet például egy állandó euroövezeti pénzügyminiszteri tisztség létrehozása. A hatáskörök összekapcsolása javítaná a GMU szakpolitikai intézkedéseinek koherenciáját, amelyek jelenleg a számos különböző intézmény miatt széttagoltak.

2. Háttér

2.1. 2017. március 1-jén az Európai Bizottság *fehér könyvet* tett közzé Európa jövőjéről. Ezt az uniós politikaalkotás különböző területeire vonatkozó számos vitaanyag követte. Ez a vélemény **a gazdasági és monetáris unió elmélyítéséről** szóló harmadik *vitaanyaggal* foglalkozik.

2.2. A közös valuta és intézményei némi stabilitást nyújtottak a globális pénzügyi válság idején, azelőtt pedig alacsony infláció és kamatszint, valamint egyszerű határokon átnyúló kereskedelem és utazás formájában jelentettek előnyöket a polgárok és a vállalkozások számára.

2.3. A vitaanyag azonban egyértelműen azt mutatja, hogy a GMU nem teljes, és a „gazdasági” eleme az uniós szintű integráció tekintetében lemaradt a „monetáris” pillértől, ezért nem tudja teljes mértékben támogatni a monetáris politikát és a nemzeti gazdaságpolitikákat. A dokumentum nem fogalmaz meg bírálatot a követett politikával, a meghozott, illetve megírsított döntésekkel kapcsolatban. Meg kell erősíteni a GMU „uniós” részének megszilárdítására irányuló politikai szándékot.

2.4. Az Európai Uniónak foglalkoznia kell azzal a valóban fontos rendszerszintű problémával, hogy hogyan lehet megteremteni az egységes valutát, és hogyan lehet egységes monetáris politikát működtetni, miközben kitartanak azon **politikai** döntés mellett, hogy a gazdasági és költségvetési politikát nemzeti szinten hagyják.

2.5. A válság egyértelműen bebizonyította, hogy mennyire valószínűleg megközelítés ez. Amiatt, hogy nem sikerült egyesíteni a szuverenitás szükséges elemeit, és nem teremtették meg a tagállamok közötti kölcsönös bizalmat, hiányzik a szolidaritás. Az euroövezet heterogén gazdasági eltérően fejlődtek a gazdasági és költségvetési politikák gyenge és reménytelenül hiányos koordinációja mellett, ami a kormányközi eljárás keretében válságintézkedések bevezetését követelte meg. Nem meglepő módon az euroövezet kettészakadt hitelező államokra és adós államokra, ahol az előbbiek diktálják a feltételeket az utóbbiaknak, és elő sem került az euroövezeti pénzügyminiszter kinevezésének kérdése.

3. A GMU elmélyítésének indokai

3.1. Az EGSZB az elmúlt években számos véleményben szorgalmazta a GMU elmélyítését ⁽⁴⁾. Az EGSZB ezért üdvözlí azokat az indokokat, illetve egyetért azokkal az indokokkal, amelyekre az Európai Bizottság a gazdasági és monetáris unió kiteljesítését alapozza, és megjegyzi, hogy a gazdasági körülmények tagállamonként eltérőek, így teljesen másként érzékeli az euroövezet előtt álló kihívásokat. Az erősebb GMU erősebb konvergenciát igényel.

3.2. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a tagállamokban sokféle vélemény fogalmazódott meg Európa jövőjével kapcsolatban, amelyekben tükröződik a tagállamok történelme és heterogenitása. Nem lehet azonban a végtelenségig halogatni az intézményi és kormányzati hiányosságok kiigazítására irányuló döntéseket. E hiányosságok ugyanis részben kiváltó okai az euroövezet folytatódó instabilitásának, az állandó egyensúlytalanságoknak és annak, hogy a tagállamokban nagyban eltérő gazdasági és szociális eredmények születtek ⁽⁵⁾.

3.3. Nem sikerült elérnünk a tagállamok felfelé irányuló konvergenciáját, amelyről néhányan azt gondolták, hogy az egységes monetáris politika el fogja hozni. Divergenciát eredményezett az, hogy a reálgazdaságban nem sikerült kezelni a versenyképesség valamennyi szempontját, és emiatt az egységes monetáris politika számos tagállam számára nem alkalmas eszköz. Ezért azt kell mondanunk, hogy „az egyen megoldás nem megoldás”. Az EGSZB már korábban fenntartásának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy ha az öt elnök jelentését egy fehér könyv követi, akkor a kérdés veszít lendületéből és sürgősségéből.

3.4. Immár minden frontvonalon, azaz a gazdasági és szociális, pénzügyi, költségvetési és politikai területen is előre kell lépni, hogy az erkölcsi kockázattól való félelem nélkül megteremtsék a szuverenitás alapvető elemeinek egyesítéséhez szükséges feltételeket annak biztosítása érdekében, hogy az EU mindenki jólétét szolgálva működjön. Ez felváltja majd a jelenlegi kormányzás nem optimális struktúráit, és lehetővé teszi az EU és különösen a euroövezet számára, hogy visszanyerje a polgárok és a befektetők bizalmát, és teljeskörűen betöltse szerepét a globális ügyekben.

3.5. Az EGSZB-t aggasztja, hogy a válságot követően, a négy elnök 2012. évi jelentése és az öt elnök 2015. évi jelentése után nem történt kellő kézzelfogható előrelépés a GMU valódi elmélyítése felé. Különös aggodalomra ad okot, hogy nem kezelik sürgősséggel a kulcsfontosságú intézményi reformokat, amelyek célja, hogy demokratikus legitimitációt biztosítsanak a végrehajtási döntéseknek, valamint kikényszerítsék a végrehajtást és a megfelelést. A határozott fellépés elmaradása miatt pedig néhány tagállam egyre inkább a populizmus és a nemzeti és protekcionista megoldások felé sodródik.

3.6. Környezetünk, a globalizált világ egyre bizonytalanabb, ahogy számos ország elfordul a szabad kereskedelemtől a protekcionizmus felé; a rendkívül alacsony kamatszinteket és a mennyiségi könnyítést, melyek a fejlett világ nagy részében támogatták a fellendülést, előbb-utóbb le kell építeni, aminek kiszámíthatatlan és valószínűleg káros következményei lesznek. Fejlődésre most már csak korlátozott lehetőség van.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A GMU megvalósítása – a következő európai jogalkotási ciklus, HL C 451., 2014.12.16., 10. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Demokratikus és szociálisan érzékeny GMU, közösségi módszerrel, HL C 13., 2016.1.15., 33. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A GMU megvalósítása: a politikai pillér, HL C 332., 2015.10.8., 8. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Lépések a gazdasági és monetáris unió kiteljesítése felé, HL C 177., 2016.5.18., 28. o.

⁽⁵⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A GMU megvalósítása: a politikai pillér, HL C 332., 2015.10.8., 8. o.

3.7. Lehet, hogy a teljes költségvetési és politikai unió kialakítása közép- vagy hosszú távú terv, de a GMU megerősítése és a stabilitás növelése érdekében rövid távon szükséges, hogy alapvető intézkedéseket tegyünk ebbe az irányba. Az EGSZB ismét felhívja a politikai vezetők figyelmét arra, hogy most még fontosabb, hogy az európaiak elkötelezzék magukat egy közös céltudat mellett azzal, hogy a további integráción keresztül növelik befolyásukat és hatalmukat.

3.8. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot és az Európai Tanácsot, hogy az Európai Parlament szükséges és teljeskörű bevonása mellett e mandátumidőszak vége előtt hozzanak határozott döntéseket az uniós szintű kormányzás alapvető elemeinek előmozdítása érdekében. Ha nem kezdenek neki az alapvető reformoknak, és azt egy későbbi mandátumidőszakra halasztják, az tehetetlenséghez vezet, ami iránt sem a piacok, sem pedig a polgárok nem lesznek türelemmel.

4. Pénzügyi unió: kockázatcsökkentés és kockázatmegosztás

4.1. Az EGSZB elismeri a pénzügyi szektor irányítása terén tapasztalható hiányosságokat, és teljes mértékben támogatja a pénzügyi unió, és ezen belül a bankunió és a tőkepiaci unió megvalósítása érdekében tett lépéseket.

4.2. A bankunió megvalósítása alapvető fontosságú a GMU elmélyítése szempontjából. A széttagolt piac és a nem egységes szabályozás a pénzügyi válság megoldását hátráltató jelentős tényezők voltak. Az EGSZB elismeri, hogy sok előrelépés történt az ágazat koordinációja terén, azonban felszólítja az összes szereplőt, hogy a lehető leggyorsabban lépjenek tovább a bankunió megvalósítása felé.

4.3. Különösen fontos a bankunióval kapcsolatban végzett munka befejezése annak érdekében, hogy pénzügyi piacokon keresztül erősítsék a pénzügyi integrációt és a kockázatmegosztást. A megfelelő, gyors és hatékony működés biztosítása érdekében egyre sürgetőbb, hogy 2019-ig az Európai Stabilitási Mechanizmus keretében egy közös védőhálót vezessenek be az Egységes Szanálási Alap javára. Ez a politikai részrehajlás lehetőségét is felszámolná. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmus átvenné az európai valutaalap szerepét is, és az uniós jogba való beágyazás után egy saját forrásokon alapuló költségvetési eszköz állna a rendelkezésére.

4.4. Haladéktalanul meg kell kezdeni egy a már létező nemzeti rendszereket figyelembe vevő európai betétbiztosítási rendszer kidolgozását⁽⁶⁾ annak biztosítása érdekében, hogy a betéti számlákon lévő megtakarítások Uniós-szerte egyformán magasabb szintű védelmet élvezzenek.

4.5. Ahhoz, hogy ezen a területen is biztosítsák az előrelépést, átfogóan kell kezelni a nemteljesítő hitelek problémáját⁽⁷⁾, amely a válság során nagymértékben súlyosbodott. A nemteljesítő hitelek elvonják a bankok pénzügyi és humán erőforrásait az új beruházások finanszírozása elől, pedig ezeknek döntő szerepe van a növekedésben. Az EKB-nak, az Európai Bizottságnak és a kormányoknak össze kell fogniuk e megöröklött probléma leküzdése érdekében, irányadó elvként pedig azt kell követni, hogy a fenntartható adósságok adósságszolgálatát fenn kell tartani, a nem fenntartható adósságállományt pedig gyorsan le kell építeni. A gyors szanálás elmaradása visszariasztja a lehetséges befektetőket az új befektetésektől, hiszen attól tartanak, hogy az újonnan előteremtett bevételeket a régi hitelek törlesztésére szívják el.

4.6. A válságból való kilábalás egyik alapvető eleme az átszervezés és a fizetéseképtelenség jobb keretrendszerének az euroövezet egészére kiterjedő megteremtése, ami a különleges szakértelmet igénylő másodlagos piacok igénybevételét teszi szükségessé. Az EGSZB támogatja, hogy tanuljunk az aggregátor bankok létrehozásának példáiból. A GMU-nak intelligens és fenntartható megoldásokat kell találnia a nemteljesítő hitelek problémájára, amely ma is fejfájást okoz.

4.7. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy gyakoroljon nyomást a tőkepiaci unió létrehozása érdekében, amely fontos többletfinanszírozási forrást jelentene a nagyobb vállalatok számára, és fontos szerepet töltené be a kockázatmegosztásban. Az EGSZB elismeri, hogy ez nem biztosít többletforrást a kkv-k finanszírozásához, különös tekintettel a kis- és mikrovállalkozásokra. Ezért a banki szolgáltatások továbbra is döntő szerepet fognak játszani, ami azt követeli meg a bankoktól, hogy a reálgazdaság igényeinek kiszolgálására helyezték át a hangsúlyt, ami méltányos hozzáférést és fenntartható bankhiteleket tesz szükségessé valamennyi tagállamban⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye az európai betétbiztosítási rendszerről, HL C 177., 2016.5.18., 21. o., lásd különösen az 1.1.–1.3. pontot.

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Cselekvési terv a tőkepiaci unió megteremtésére*, HL C 133., 2016.4.14., 17. o., lásd különösen a 3.3.1. pontot.

⁽⁸⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Cselekvési terv a tőkepiaci unió megteremtésére*, HL C 133., 2016.4.14., 17. o., valamint *A tőkepiaci unióról szóló cselekvési terv felülvizsgálata*, (EESC-2017-03251-00-00-AC-TRA) (lásd e Hivatalos Lap 117. oldalát).

4.8. Rövid távon (2018-ig) az EGSZB támogatja egy olyan keret létrehozását, amely elősegíti az államkötvény-fedezetű értékpapírok bevezetését, amint azt a vitaanyag és az Európai Bizottság 2018. évi munkaprogram-tervezete is javasolja. Az államkötvény-fedezetű értékpapírok alkalmasak arra, hogy megbontsák az állam és a bankok összefonódását, diverzifikálva a bankok mérlegét és megszüntetve a hazai államkötvények privilégiumait, elkerülve ugyanakkor a kölcsönösségi alapú adósságkezelést. A megfelelő jogszabályi kezelés biztosítása és a magánbefektetők közti kockázatmegosztás ösztönzése érdekében konzultálni kell a pénzügyi szolgáltatókkal.

4.9. Egy (az amerikai kincstárjegyekhez hasonló) biztonságos európai értékpapír létrehozása közép- és hosszú távon (2025-ig) szükséges volna a pénzügyi piac volatilitásának csökkentése, valamint annak érdekében, hogy aszimmetrikus sokkhatás esetén biztosítsa a tagállami gazdaságok stabilitását. Az EGSZB régóta támogatja az uniós kötvények és eurókötvények használatát⁽⁹⁾. Emellett megvitattott más hasonló javaslatokat, például az adósságrendezési alapot és az eurókötvény-alapot is. A közös kötvénykibocsátásra kínáló különböző lehetőségek előnyeinek és kockázatainak elemzésére létrehozott szakértői csoport következtetéseinek ismeretében az Európai Bizottságnak konkrét javaslatot kellene tennie a használandó eszközre és a kapcsolódó ütemezésre vonatkozóan⁽¹⁰⁾. Az erkölcsi kockázat elkerülése érdekében ki kellene kötni, hogy a tagállamok csak az országspecifikus ajánlások teljesítése esetén vehetik igénybe az eszközt.

5. Rekonvergencia elérése az integráltabb gazdasági és költségvetési unióban

5.1. Az EGSZB üdvözli, hogy a vitaanyag kifejezetten elismeri azt, hogy az ellenállóképesebb gazdasági és társadalmi struktúrákhoz történő felzárkózás a szilárdabb GMU egyik alapvető eleme. A tagállamok heterogén jellegét felismerve nem lehet szó olyan „egyenmegoldáson” alapuló politikákról, amelyek átfogó harmonizációt követelnek meg, bizonyos eredményeket illetően a közös megközelítés viszont igenis szükséges.

5.2. A GMU-ban a fiskális és gazdaságpolitika erőtlensége alapvetően arra vezethető vissza, hogy Európa-szerte nincs meg a politikai akarat arra, hogy megengedjék az EU beleszólását a nemzeti költségvetési és gazdaságpolitikák alakításába. Az EGSZB már korábban is hangsúlyozta, hogy magasabb szintű, megerősített makrogazdasági párbeszédet kell folytatni, különösen az euroövezetbeli országokkal, mert ez segíthetne abban, hogy nemzeti szinten jobban tükröződjön az euroövezet dimenziója. Ugyanakkor a Miniszterek Tanácsánál demokratikusabb rendszert kell kialakítani a végrehajtó döntéshozatali hatalom tekintetében, hiszen a Tanács egyes tagjai csak a nemzeti parlamentek felé számoltathatók el, az euroövezet egészével szemben nem.

5.3. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottságnak az európai szemeszter további erősítésére irányuló javaslatait. A hatékonyság, az egyensúly és az igazságosság érdekében a gazdasági növekedést és a jólétet szolgáló tagállami szakpolitikákat az euroövezet általános érdekét is szem előtt tartva kell kidolgozni és koordinálni; a demokratikus elszámoltathatóság és a felelősségvállalás érdekében az európai szemeszter nemzetek közötti és európai politikákat átfogó eljárásaiba be kell vonni az Európai Bizottságot, az Európai Tanácsot, az Európai Parlamentet, a nemzeti parlamenteket, a szociális partnereket és a civil társadalmat. Ez a folyamat nagyon korlátozott formában már megindult, azonban nagyobb fokú nemzeti szintű részvételt igényel, és szükség van minden érintett fél beleegyezésére. Ez megerősítené az eurót, és ha egyszerűsíténék és átláthatóbbá tennék, az európai szemeszter ösztönözné a reformok jobb végrehajtását, amire nagy szükség volna.

5.4. A makrogazdasági egyensúlyhiány csökkentésének döntő szerepe van az európai stabilizációban. Az ilyenfajta egyensúlytalanságokat korábban ideiglenesen a valuta leértékelésével enyhítették. Ma már ezen eszköz hiányában rendkívül fájdalmas belső leértékelésekre kerül sor, amelyek a magas munkanélküliség és a negatív növekedés miatt súlyos megpróbáltatásokat okoznak. Az euroövezet stabilitása és az ilyen súlyos kiigazítások elkerülése érdekében meg kell akadályozni a makrogazdasági egyensúlyhiány kialakulását.

5.5. A nemzeti szinten folytatott makrogazdasági párbeszédnek ezért figyelembe kell vennie ezt az európai dimenziót. A versenyképesség eltérő szintjét tükröző makrogazdasági egyensúlytalanságok korai észlelése és elkerülése tágabb értelemben véve (lásd az 5.6. pontot) az európai szemeszter folyamatának egyik fő eleme. A nemzeti politikák kidolgozásánál megfelelően tájékozódni kell arról, hogy a javasolt szakpolitikai intézkedések milyen hatást gyakorolnak a versenyképességre az euroövezetben, és figyelembe kell venni azokat az euroövezetben bekövetkező fejleményeket is, amelyek a versenyképesség terén hozott intézkedéseket követelhetnek meg. Az Európai Bizottság európai szemeszterért felelős helyi tisztviselőinek és az euroövezeti hálózatba szerveződő, független nemzeti versenyképességi testületeknek a munkája segíthet azzal, hogy tükröt tart a gazdaság- és szociálpolitika elé⁽¹¹⁾.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Merre tart az euro?*, HL C 271., 2013.9.19., 8. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Növekedés és államadósság az EU-ban: két innovatív javaslat*, HL C 143., 2012.5.22., 10. o.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A GMU megvalósítása – a következő európai jogalkotási ciklus*, HL C 451., 2014.12.16., 10. o.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az euroövezeti nemzeti versenyképességi testületek létrehozása*, HL C 177., 2016.5.18., 35. o.

5.6. E viták egyik fontos eleme a szociális dimenzió, amelyet eddig elhanyagoltak az európai szemeszter folyamatában. Ez növelte az EU szociális deficitjét azzal, hogy kedvezőtlenül hatott több millió uniós polgár életére. Ez ráadásul az EU-ellenes populizmus terjedését és az Unióval szembeni általános elégedetlenséget is tovább szítja. Átfogóbb európai szemesztert eredményezhet a versenyképesség felülvizsgált meghatározása („versenyképesség 2.0”) ⁽¹²⁾, amely magában foglalja egy ország azon képességét, hogy „GDP-n túli” célokat valósítson meg, és amelyet három pillér, a jövedelem, a szociális tényezők és a fenntarthatóság alapján mérnek.

5.7. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az olyan nemzeti politikák végrehajtását, melyek esetében a hatáskörök nemzeti szinten maradnak, össze lehetne hangolni az európai szemeszter folyamata keretében ⁽¹³⁾.

5.8. Az EGSZB támogatja, hogy az uniós forrásokhoz és egy esetleges stabilizációs eszközhöz való hozzáférést a gazdasági és szociális normák terén tett, közösen elfogadott mértékű előrelépések eléréséhez, valamint a szükséges digitális átállás megvalósításához kössék, melyek mind a polgárok jóllétét szolgálják. Ezt az európai szemeszteren keresztül követnék nyomon ⁽¹⁴⁾. Azon gazdaságok számára, amelyek komoly hátrányba kerültek, de törekednek a nekik szóló országspecifikus ajánlások teljesítésére, lehetővé kell tenni, hogy a Kohéziós Alap támogatásait termelő beruházásokra használják fel, ami segítené a felzárkózásukat, illetve általános európai hasznot teremtő alapvető infrastruktúrákat hozna létre.

5.9. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a GDP-nek csupán 1 %-át kitevő jelenlegi uniós költségvetés túl kicsi, és azt nem arra tervezték, hogy stabilizáló funkciót lásson el; ráadásul a brexit után még alkalmatlanabb lesz erre a feladatra. Az EGSZB támogatja azt a véleményt, hogy súlyos aszimmetrikus sokkhatások esetén az euroövezet számára jelentős előnyökkel járna egy erős stabilizációs kapacitás ⁽¹⁵⁾. Az EGSZB elismeri, hogy ez a funkció nem eredményezhet állandó transzfereket, ahogy erkölcsi kockázatot sem okozhat.

5.10. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy tárják fel az euroövezet közös fiskális rendszerének kiépítésével kapcsolatos lehetőségeket; ez a rendszer arra lenne hivatott, hogy fenntartsa az euroövezetben a beruházások alapvető szintjét az olyan termelő infrastruktúra terén, mint a közlekedés, a városrehabilitáció, az oktatás, a kutatás és a zöld gazdaságra való átállás ⁽¹⁶⁾. Ez a közös fiskális rendszer lehetne az Európai Stabilitási Mechanizmus finanszírozási forrása is, melynek idővel a válságkezelési alapok finanszírozása céljából egy európai valutaalappá kellene átalakulnia.

5.11. Egy olyan hatékony beruházási terv, amely a növekedésen, a társadalmi kohézió és a szolidaritáson keresztül bevételt termelne, szükséges Európa gazdasági integrációjához, jólétéhez, valamint a növekvő társadalmi egyenlőtlenségek megelőzéséhez. Az EGSZB támogatta, hogy a termelő közberuházások tekintetében tegyenek lehetővé egy teljeskörű költségvetési egyensúlyi szabályt, amelyet be kell építeni a költségvetési szabályok módosításába is.

5.12. A költségvetési szabályokon alapuló megközelítést még a következő mandátumidőszak előtt javítani és fejleszteni kell, hogy elejét vegyék a prociklikus politikáknak. Figyelembe kell venni a helyi szinten érvényesülő körülményeket. A strukturális egyensúly megbízhatatlan és nem követhető változónak bizonyult, és nem alkalmas arra, hogy az országspecifikus ajánlások keretében végrehajtandó szakpolitikai változtatások épüljenek rá.

5.13. Túl nagy hangsúlyt helyeznek a néha önsorsrontó költségvetési konszolidáción keresztül megvalósított adósságcsökkentésre, ahelyett, hogy a GDP növekedését szolgáló gyümölcsözőbb intézkedéseket választanák. Az európai szemeszter folyamatában a magas adósság/GDP arány orvoslásának eszközeként a kormányok éves deficitjének csökkentésére sokkal nagyobb hangsúlyt helyeznek, mint a GDP növekedését célzó egyéb, hatékonyabb intézkedésekre ⁽¹⁷⁾.

⁽¹²⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az euróövezeti nemzeti versenyképességi testületek létrehozása*, HL C 177., 2016.5.18., 35. o.

⁽¹³⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A GMU megvalósítása – a következő európai jogalkotási ciklus*, HL C 451., 2014.12.16., 10. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Demokratikus és szociálisan érzékeny GMU, közösségi módszerrel*, HL C 13., 2016.1.15., 33. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Lépések a gazdasági és monetáris unió kiteljesítése felé*, HL C 177., 2016.5.18., 28. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A szociális jogok európai pillére*, HL C 125., 2017.4.21., 10. o.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A gazdasági kormányzás felülvizsgálata*, HL C 268., 2015.8.14., 33. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A gazdasági és monetáris unió kiteljesítése – Az adópolitika szerepe*, HL C 230., 2015.7.14., 24. o.

⁽¹⁵⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az EU pénzügyei 2025-ig*, (EESC-2017-03447-00-00-AC-TRA) (lásd e Hivatalos Lap 131. oldalát).

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A gazdasági kormányzás felülvizsgálata*, HL C 268., 2015.8.14., 33. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Az euroövezet gazdaságpolitikája*, HL C 177., 2016.5.18., 41. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A strukturálisreform-támogató program létrehozása*, HL C 177., 2016.5.18., 47. o.; az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A 2014–2020-as időszakra szóló többéves pénzügyi keret felülvizsgálata*, HL C 75., 2017.3.10., 63. o.

⁽¹⁷⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A gazdasági kormányzás felülvizsgálata*, HL C 268., 2015.8.14., 33. o.

5.14. Az EGSZB úgy véli, hogy 2019-ig változtatásokat kell véghez vinni a jelenlegi helyzet orvoslása érdekében, amely helyzet elfedi, hogy „a fiskális kiigazítás tagállamok közötti elosztása egyértelműen elmarad az optimálistól”⁽¹⁸⁾.

5.15. A makrogazdasági egyensúlyhiány kezelésére szolgáló eljárás fontos eleme az európai szemeszter folyamatának, amelynek az euroövezet egészében a makrogazdasági egyensúlyhiány megelőzésére irányuló erőfeszítések előterében kell állnia. Fel kell számolni azt a beépített aszimmetriát, ahol az állandó pozitív egyensúlyhiányt kritika nélkül szemlélik, a negatív egyensúlyhiányt pedig szankcionálják⁽¹⁹⁾. A pénzbüntetések nemcsak súlyosbítják a helyzetet, hanem néhány tagállam krónikus többlete még tovább ronthatja egy szomszédos állam államadóssági helyzetét.

6. A gazdasági és monetáris unió struktúrájának megerősítése és a demokratikus elszámoltathatóság megszilárdítása

6.1. A GMU önmagában nem cél, hanem eszköz a következők elérésére kínálkozó lehetőségek optimalizálására: fenntartható növekedés, színvonalas munkahelyek teremtése, gazdasági és szociális felzárkózás; stabilitás és jólét **valamennyi** tagállam számára azáltal, hogy együttműködnek; gazdasági felelősségvállalás, ami szolidaritással társul; valamint kockázatsökkentés, ami kockázatmegosztással jár együtt. Miközben az euroövezetnek meg kell tennie a szükséges előrelépéseket, nyitva kell állnia más tagállamok előtt is. Az EGSZB egyetért azzal, hogy nagyobb átláthatóságra, megfelelő kommunikációra, valamint a szociális partnerek és a civil társadalom fokozott bevonására van szükség, és hogy ez – ha a nemzeti parlamentek emellett nagyobb szerepet kapnának a döntéshozatali folyamatban – elősegítené a demokratikus elszámoltathatóságot.

6.2. Az EGSZB az euroövezet erőteljesebb „parlamentarizálását” szorgalmazza: ehhez az Európai Parlamentben létre kellene hozni egy nagy bizottságot, amelyben helyet kapnának az euroövezethez tartozó, illetve az ahhoz csatlakozni szándékozó országok képviselői is; az euroövezetből érkező parlamenti képviselőknek pedig szorosabban össze kellene hangolniuk álláspontjaikat a GMU-val kapcsolatos kérdésekben (COSAC+)⁽²⁰⁾. Ahogy az 5.2. és 5.3. pontban is említettük, különösen az Európai Parlamentnek, valamint a nemzeti parlamenteknek, a szociális partnereknek és az egész civil társadalomnak is jelentős szerepet kell betölteniük az európai szemeszter folyamatának demokratizálásában.

6.3. Az EGSZB támogatja, hogy vizsgálják meg, hogy a teljeskörű demokratikus elszámoltathatóság biztosítása mellett milyen eszközökkel javítható a GMU gazdasági kormányzása – ilyen lehet például egy állandó euroövezeti pénzügyminiszteri tisztség létrehozása. A hatáskörök összekapcsolása javítaná a GMU szakpolitikai intézkedéseinek koherenciáját, amelyek jelenleg a számos különböző intézmény miatt széttagoltak. Már kezdettől fogva ki kell alakítani az euroövezet költségvetési irányvonalát, és a pénzügyminiszternek kell meghatároznia annak teljesítési módját. A jelenlegi költségvetési irányvonal valamennyi tagállam költségvetési mérlegének összege, az euroövezet költségvetési irányvonalának igazgatása pedig véletlenszerű.

6.4. Az EGSZB üdvözlöi azt a javaslatot, hogy az Európai Stabilitási Mechanizmust meg kell erősíteni, hogy így az egy teljes mértékben működőképes válságkezelési eszközzé váljon. Ha ezt az európai szerződések keretében egy európai valutaalappá fejlesztenék és az Európai Parlament határozott szerepet kapna benne, az javítaná a demokratikus legitimitást, és felgyorsítaná a döntéshozatalt.

6.5. Fel kell hagyni azzal, hogy az EU kormányzási módszereként a kormányközi együttműködést alkalmazzák, a költségvetési szabályokat pedig felül kell vizsgálni, mielőtt beépítik azokat az uniós jogba.

Kelt Brüsszelben, 2017. október 19-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁸⁾ COM(2016) 727 final.

⁽¹⁹⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *A gazdasági kormányzás felülvizsgálata*, HL C 268., 2015.8.14., 33. o.

⁽²⁰⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Demokratikus és szociálisan érzékeny GMU, közösségi módszerrel*, HL C 13., 2016.1.15., 33. o.